

■ HORVÁTH ÁRPÁD SJ

ÖrüljeteK és ujjongjatoK!

Ha megpróbáltatás ér, fel a fejfel: Isten megmutatja vigasztaló erejét

Ferenc pápa megnyilatkozásai gyakran akasztják meg hallgatósága figyelmét. Hívők és nem vallásos emberek is érezhetik úgy, mintha a pápa folyton megingatná jól bevált gondolatmene-teinket. Hitbéli tapasztalataink új megvilágításba kerülnek. Így van ez az ÖrüljeteK és ujjongjatoK kezdetű apostoli buzdítással is.

Stílusát tekintve a pápa ebben a leg-újabb hivatalos megnyilatkozásában is közérthetően és megnyerő közvetlen-séggel fogalmaz. Tulajdonképpen bár-hol elkezdhetjük olvasni, ez a szöveg minden pontjában bátorítás kíván len-ni a hitében támpontokat kereső em-ber számára. Mindezzel együtt Ferenc pápa mondanivalójából csakugyan ki-vehető némi polemizáló hangvétel. Ez

adódhat abból is, hogy üzenete megfogalmazásában a nyolc boldogság evangéliumi bölcsességét veszi alapul, és a hí-res jézusi paradoxonok eleve kihívást kívánnak jelenteni az ember számára. Csak így születhet meg a mélyebb hit-béli belátás.

Szent az, aki...

Ferenc pápa mondanivalójának visszatérő gondolata, hogy mit is jelent szentnek lenni. Először is arról igyekszik biztosí-tani bennünket, hogy a szentség állapota nem valami földtől

elrugaszkodott életforma. Ha a szentekre gondolunk, nem az elvarázsolt vallásos különködők életvitele kellene hogy eszünkbe jusson, és nem is kizárólag a papság és a szerzetesség számára fenntartott életállapotról van szó: „Gyakran megkísért bennünket az a gondolat, hogy az életszentség azok kiváltsága, akiknek megadatik a mindennapos teendőkötől való távolmaradás, és sok időt szentelnek az imádságra” (14). Pedig épp ellenkező a helyzet: mindannyiunk feladata, hogy szentté váljunk. De hogyan lehetséges ez? Először is ne gondoljuk, hogy csak akkor lehetünk szentek, ha már egyszer tökéletessé váltunk. Ferenc pápa egy lépéssel még tovább megy: szentnek lenni és hibákat elkövetni nem feltétlenül zárja ki egymást! Felhívja a figyelmet arra, hogy a szentekként tisztelt példaképekben nem azt csodáljuk, hogy hivatásuk minden pillanatában kifogásolhatatlanul vagy makulátlanul éltek. Számptalan olyan szentet tisztel az egyház, akik küldetésük bizonyos szakaszában még távolról sem voltak tökéletesek. A szentek is tévedhettek, esetleg rossz információik, elképzeléseik lehettek az élet, a társadalom, a történelem, a tudományok vagy akár az egyház helyzetéről, állapotáról. Ha nagyon röviden akarjuk visszaadni, hogy mit is tisztelünk a szentekben, akkor van egy kulcsszavunk, amelyet fel kell tudnunk fedezni az egyház által tisztelt szentek életében, illetve a sajátunkban is. Ez a kulcsszó pedig a bizalom. Mégpedig a bizalom Istenben. Ferenc pápa szerint azt érdemes csodálnunk a szentekben, hogy az élet minden megpróbáltatása ellenére bízni tudtak Istenben. Szentnek tehát az mondható, aki igyekszik bízni Istenben minden lépése során, bármennyire is szép vagy éppen nehéz szakaszánál tartunk az életünknek.

Az életszentség középosztálya

Róma püspöke emlékeztet, hogy az életszentség első látásra nem mindig feltűnő, hiszen a szentek nem éppen arról híresek, hogy kérkednének a tetteikkel. Hogy megvilágítsa mondanivalóját, a történelem nagyszerű, de névtelen szereplőit hozza példaként: „a világtörténelem döntő eseményeit lényegesen befolyásolják olyan lelkek, akikről a történelemkönyvek egy szót sem mondanak” (8). Személyes életünk síkján is hasonló a helyzet: „És hogy kik azok a lelkek, akiknek köszönetet kell mondanunk személyes életünk döntő eseményeiért, azt csak azon a napon fogjuk megtudni, amelyen minden rejtett dolog nyilvánvalóvá lesz” (uo.). És akkor álljon itt néhány Ferenc pápásan egyszerű konkrét példa: „Szívesen látom meg az életszentséget Isten népének türelmében: a szülőkben, akik nagy szeretettel nevelik gyermekeiket; olyan férfiakban és nőkben, akik fáradságos munkájuk eredményeként viszik haza a kenyeret; a betegekben, az idős apácákában, akik őrzik a mosolyt. Ebben a napról napra állandó előbbre jutásban látom a küzdő Egyház életszentségét” (7). Ferenc pápa ezeket a hétköznapi életben helytálló embertársakat az életszentség középosztályának nevezi, akik azonban éppen csendes bizakodásuk

által Isten jelenlétének tükröződései-vé válnak. Merthogy az életszentség apró gesztusok által növekszik, és ezeket soha nincs késő elkezdni: „...egy asszony a piacra megy, és találkozik a szomszédasszonyával. Beszélgetni kezdenek, majd jön a megszólás. De ez az asszony azt mondja magában: »Nem, senkiről sem mondok rosszat.« Ez egy lépés az életszentség felé. Azután ott-hon a fia az álmairól akar beszélni, ő pedig még fáradtan is odaül mellé, és türelmes szeretettel végighallgatja. Ez egy másik megszentelő áldozat. Azután félelem fogja el, de megemlékezik Szűz Mária szeretetéről, fogja a rózsafüzért, és hittel imádkozik. Ez az életszentség ismét másik útja. Ha pedig kimegy az utcára, és találkozik egy szegénnyel, megáll, és szeretettel szól hozzá. Ez is egy lépése előre” (16).

Az életszentség ellenségei

Az életszentség veszélyeiről szólva a jezsuita pápa két tévtanításra hívja fel a figyelmet. Ezekkel az eretnkségekkel az egyház már az ókeresztény korban megküzdött. Az egyházatyák már akkor világosan tisztázták, hogy sajátos teológiájuk, legfőképpen pedig ember-és egyházzséméletük a kereszténység számára járhatatlan utak. A gnoszticizmus és a pelagianizmus eretnkségeiről van szó. Ferenc pápa szerint ezeknek a téves elképzeléseknek a szelleme a kereszténység harmadik évezredében újra kísért. „A katolikus igazság köntösébe bújt emberközpontú immanen-tizmus mutatkozik meg bennük. [...] teret nyitnak a narcisztikus és tekintélyelvű elitizmus előtt, ahol evangelizáció helyett elemzik és kategorizálják a többi embert. Ahelyett hogy megkönynyítenék a kegyelem munkálkodását, a kontrollra pazarolják el energiáikat (35). Legfőbb hiányosságuk, hogy alapvetően egy „Krisztus nélküli Istent, Egyház nélküli Krisztust, nép nélküli egyházat vallanak” (37).

Katolikus szempontból a *gnosztikus gondolati rendszerek* problémája az, hogy túlhangsúlyozzák az értelem jelentőségét az ember Istenhez fűződő ►►

Azt érdemes csodálnunk a szentekben, hogy az élet minden megpróbáltatása ellenére bízni tudtak Istenben.

- viszonyában. Egyféle tudással beszélnek Istenről, emberről, az egyház lényegéről, mindezt tetszetős rendszerbe foglalva. E rendszerszerű gondolkodás korunk széttöredezett világában sokak számára nagyon megnyerő lehet. Azonban minden látszat ellenére itt egy alapvetően misztériummentes tanításról van szó, az Isten és test nélküli elme játékaról. Az a baj vele, hogy tanaik védelmében olyan lehengetlő magabiztossággal lépnek fel, hogy úgy tűnik, csakugyan azt gondolják, hogy „magyarázataikkal tökéletesen érthetővé tudják tenni az egész hitet és az egész evangéliumot. Saját elméleteik feltétlen elfogadását várják, és a többieket arra kötelezik, hogy vessék alá magukat az ő gondolatmeneteiknek. [...] Jézus tanítását egy mindenkin uralkodni akaró, hideg és kegyetlen logikára redukálják” (39). Ferenc pápa ezzel a keresztény köntösbe öltözött, alapvetően gögös magatartással szemben azt mondja: „Ha valakinek minden kérdésre megvan a válasza, annak adja jelét, hogy nem jó úton jár, és lehet, hogy hamis próféta [...]. Isten végtelenül felettünk áll, mindig meglepetés számunkra” (41). Lehengerlő fellépéseiket látva mondja a pápa: „Szeretnék emlékeztetni arra, hogy az Egyházban a keresztény élet és tanítás sok szempontjának különböző értelmezési módjai léteznek törvényesen, melyek változatosságukkal »segítenek jobban kifejtetni a Szó kiemérhetetlen kincstárát.« Kétségtelen, »azoknak, akik egy monolitszerű és finom különbségtételek nélküli, mindenkitől megvédett tanításról álmodnak, mindez tökéletlen szétforgácsolódásnak tűnhet«” (43).

A *pelagianizmus* nem annyira a tudásra alapoz, hanem az emberi akaratra. Túldimensionálja a hitéletben az emberi erőfeszítések jelentőségét. Az újpelagianusokról Ferenc pápa így ír: „Sokféle magatartásformában válik ez láthatóvá: a megszállott törvénytisztelőben, a társadalmi és politikai eredmények bővületében, az Egyház liturgiájának, tanításának és tekintélyének tüntető mutogatásában [...]. Egyes keresztények ezekre feccsérlik energiájukat és idejüket, ahelyett hogy engednék, hogy a Lélek vezesse őket a szeretet útján, ahelyett hogy szenvedélyesen közölni akarnák az evangélium szépségét és örömét, és keresnék a távollévőket abban a mérhetetlen sokaságban, amely Krisztusra szomjazik” (57). Túlzott törvény- és tekintélytisztelőtükben az újpelagianisták megfélemlenek arról, hogy „a parancsolatok és előírások bozótjában Jézus tisztást nyit, melyben két arc ismerhető fel, az Atyáé és a testvéré. Csak két parancsot hagytott ránk. Két arcot bízott ránk, vagy helyesebben csak egyet, mégpedig Istenét, mely sokakban tükröződik” (61).

Szentek és boldogok

Ferenc pápa számára a boldogság a szent szinonimája. Természetesen az evangéliumi nyolc boldogságról van itt szó, amelyet a pápa a keresztény ember személyazonossági kártyájának nevez (63). Közösségi szinten a nyolc boldogság az egyház alkotmánya, és vallási életünk során minden törvénynek, előírásnak, igyekezetnek a nyolc boldogság mindennapivá válása felé kellene irányulnia. De ki az, aki a nyolc boldogság szellemében képes élni?! Egyvalaki: aki őszintén bíz Istenben. És ezzel meg is érkeztünk a kiindulóponthoz, amikor arra kezdtük keresni a választ, hogy ki is nevezhető szentnek. Az életszentség nem valamilyen különös információ birtoklásának kérdése, mint ahogy a gnosztikusok általában gondolják. Velük szemben azt kell mondanunk, hogy a kereszténység elsősorban nem tudás, hanem az élet kiteljesedése, egyrészt a közösségben, mások szolgálatában, tehát a szeretetben, másrészt pedig Istenre nyitottan. Mindez csak bizalommal teli szívvel lehetséges. Ezt az emberi nyitottságot megkívánó hozzáállást az újpelagianistáknak is nagyon nehéz elérniük. A bizalom ugyanis igen kemény dió azok számára, akik főleg saját emberi erőfeszítéseikben bíznak.

Az életszentség jellemző vonásai

„A problémák ellenére mindennap az evangélium útján járni, ez az életszentség” (94). Ami ellen viszont Ferenc pápa közismerten sokszor felszólal, az a kibeszélés bűne, a pletykálgatás gyengesége. Az ilyen emberek „más parancsolatok látszólagos védelmében teljesen megfélemlenek a nyolcadik parancsolatról: »Ne szólj hamis tanúságot«, és kegyetlenül rombolják mások képét” (115). Ezzel szemben a szentatya kiemeli a belső szilárdság erényét. „A szent ember nem vesztegeti energiáit arra, hogy mások tévedései miatt siránkozzon, képes hallgatni a testvérek hibái láttán” (116). Továbbá fontos az alázat is a magatartásunkban, azonban Ferenc pápa

hozzáteszi, hogy az alázat csak a megaláztatások bizalomteljes elviselése árán tanulható meg, ahogy az a nyolc boldogság szellemiségéből következik (118). „Nem azt mondom, hogy a megaláztatás kellemes, mert ez mazochizmus volna, hanem hogy ez Jézus követésének és a vele való egység növekedésének az útja. Ez a természet szintjén érthetetlen, és a világ nevéssé teszi az ilyen javaslatot. Kegyelem ez, amelyet kérnünk kell” (120). A megalázó helyzetek bevétele „Krisztustól megbékített, a túlságosan nagy egóból fakadó agresszivitástól mentes szívet tételez fel” (121). A béketűrő szív mellett Ferenc pápa az életszentség jelének tekinti még, ha a „szent ember tud örömmel és humorérzékkel élni” (122). „A rossz kedv nem az életszentség jele. [...] néha a szomorúság a hálátlanság következménye” (126). A bátorságról és buzgóságról pedig azt mondja a pápa: „Ismerjük be törekvésünket, de engedjük, hogy Jézus kézbe vegyen és küldjön minket” (131). „Isten mindig újdonság, aki állandóan indulásra és helyváltoztatásra kész, hogy lépünk túl a már ismert területen a perifériák és frontvonalak felé” (135). „...néha fölteszem a kérdést, hogy zárkózottságunk fojtogató levegője miatt Jézus nem belülről zörget-e, hogy engedjük ki” (136). Az életszentségre törekvő embernek óvakodnia kell a megszokás alattomos kísértésétől is, amely meggátolja, hogy „a föltámadott élő és hatékony szava fölriasszon minket” (137). S nagyon fontos szem előtt tartanunk, hogy az életszentség állapotának megközelítése elképzelhetetlen közösség nélkül. Nincsenek egészen elmagányosodott szentek. „A közösség arra hivatott, hogy »megteremtse azt az isteni teret, ahol a föltámadott Úr titokzatos jelenléte megtapasztalható»” (142) – idézi a pápa *Szent II. János Pált*.

Az imádságról

Végül az imádság fontosságáról a következőket olvashatjuk: „A szent ember imádságos lelkű személy, akinek szükség van az Istennel való kommunikációra. Nem tűri, hogy belefójtják e világ zárt immanenciájába, és erőfeszítéseivel és odaadásával Isten után vágódik” (147). A pápa nekünk

szegezi a kérdést: „vannak-e perceid, amikor csendben az Úr előtt állsz, sietség nélkül vele maradsz, és engeded, hogy vezessen?” (151). *Loyolai Szent Ignác* nyomán konkrét imaformákat is ajánl a jezsuita pápa: „Amikor imádkozol, vedd szemügyre életed történetét, és nagyon sok irgalmasságot fogsz benne találni” (153). Róma püspöke a kérő ima hasznosságára is felhívja a figyelmet: „A kérő ima az Istenben bizakodó szív megnyilatkozása” (154). A gonosz elleni küzdelem kapcsán pedig a figyelő szeretet imáját, illetve a megkülönböztetést ajánlja nekünk: „...a megkülönböztetés azoknak a konkrét eszközöknek a felismerésére vezet rá, melyeket az Úr szeretetének titokzatos tervében előre rendel, hogy el ne akadjunk a pusztán jó szándékoknál” (169). „...a megkülönböztetés kegyelem [...] mert egy misztériumba való betekintést jelent” (170). „...az imádságos megkülönböztetés megköveteli az odahallgatási készséget [...] mert nem elég az, hogy minden jól menjen, és nyugalom legyen körülöttünk. Előfordul, hogy Isten valami többet kínál, és mi lusta szórakozottságunkban azt nem ismerjük fel” (172). „Ebből belátható, hogy a megkülönböztetés nem vakmerő önelemzés, önző magunkba fordulás, hanem valódi kilépés önmagunkból – Isten misztériuma felé, aki segít megélnünk azt a küldetést, melyre a testvérek javára meghívást kaptunk” (175). ■

M E G H Í V Ó

Kákonyi Júlia iparművész

KÜLÖNFÉLE, MÉGIS EGY

című kiállításának megnyitójára

IDŐPONT 2018. szeptember 14. 18.30

HELYSZÍN Párbeszéd Háza, Díszterem
(1085 Budapest, Horánszky u. 20.)

MEGNYITJA Feledy Balázs művészeti író

KÖZREMŰKÖDŐK Baráti Kristóf hegedűművész, Kovács István színművész

HÁZIGAZDA Sajgó Szabolcs SJ

FINISSZÁKS október 13. 18.00

MEGTEKINTHETŐ október 13-ig, hétfőtől szombatig, 15 és 18 óra között.

